

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za oelo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.

Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Naprave za uboge v krščansko-kat. cerkvi.

S sv. krščansko vero je zasijalo tudi ubogim in zapuščenim milo solnce usmiljenja in tolažbe. Kolikor je še dan denešnji med ljudmi navade ali nagnjenja ubogim pomagati, jo to sad krščanstva, ki je tako globoko korenine pognalo v družbinske razmere, da svet krščansko misli in čuti, če se tudi tega ne zaveda ali pa, kakor pri denešnji liberalni pijanosti, naravnoč brani. Paganstvo usmiljenja ni poznalo; usmiljenje veljalo je tudi najboljšim med pagani kot spaka srca (onimi vitium), dà, še za veliko pregreho se je štelo, da bi koga sočutje do ubozega premagalo. (Cicero pro Murena 29.) S krščanstvom je prišla še le prava ljubezen na svet in svete ljubezni sestra je milosrčnost. Tam, kjer je zibelj krščanstva, v Jeruzalemu, se je tudi ljubezen in milosrčnost med verniki v toliki meri pokazala, da se ni več čulo: „To je moje, to pa tvoje“, marveč so bili verniki kakor otroci enega očeta, ter ni nobeden več hotel svoje lastine imeti, — kar je gleštal, pripadalo je vsem. Apostolska zgodba nam popisuje to vzajemno ljubezen prvih vernikov tako-le: „Množina vernikov bila je enega srca in ene duše; nijeden teh, ki so kaj imeli, ni govoril, da je to njegovo, ampak bilo je vsih skupaj, in ubožca ni bilo med njimi. Kteri so namreč lastniki zemljišč ali hiš bili, so to prodali in znesek apostolom izročili. Podeljevalo se je vsakemu, kolikor je potreboval.“

To je bila krščanska sodeležnost (komunizem), ki se je rodila iz žive vere in ljubezni in velevala premožnim, oddajati, česar jim za preužitek ni neobhodno potreba bilo, naj bi onim bilo v pomoč, ki so premalo gleštali. Obvezani v to se ve da premožni niso bili, storila je to le prisrčna ljubezen, ki je premožnejše nagibala, da so se po nasvètu Kristusovem ubogim v prid prostovoljno odpovedali svoje lastine, ker so poznali in si prav k srcu vzeli prežlahtno resnico: da pred

Bogom ni razločka med ubožcem in bogatinom ter si je Sin božji sam uboštvo izvolil, da je nas obogatil. —

Ko se je pa krščanstvo bolj sazširilo, ni ona bratovska sodeležnost več mogoča bila. Ona biva le po nekterih, pravega duhá navdanih samostanih, v kterih posamesni redovniki nič svojega nãmajò, ampak so le sodeležniki tega, kar jim samostan za preužitek podaja.

Skrb za uboge bila je v kat. cerkvi že iz začetka pogravitena del apostolskega delovanja. V Jeruzalemu prejemale so in razdeljevali apostoli darove za uboge (ap. zgod. 4, 34. 35.); v navado so prišli kmalu vkupni obedi ubozih (agapije) po božji službi. Ko so se pa krščanske srenje še dalje bolj množile ter prihajali mnogovrstni ljudje v kraljestvo božje, posebno pa, ker so se apostoli morali ločiti in po vsem svetu podati, da so oznanjevali sv. evangeli, so osnovali posebno službo za preskrbljevanje ubozih, namreč službo diakonov, kterim je odslej pripadala dolžnost, prejematì in deliti milodare, voditi vkupne obede in vse naprave za uboge. To je bila priprosta osnova cerkvenega preskrbljevanja ubozih. Navdajala je dobrotnike, oskrbnike in uboge krščanska ljubezen, ki zlažuje enim trad ino skrb, drugim pa težave uboštva.

Ko so pa brezštevilne trume nevernikov (paganov) pristopile k krščanstvu, se je tudi preskrbljevanje ubozih žalostnim okolščinam paganskega svetá primerno uredilo. Duša vsemu temu bil je sv. Pavel, apostol paganov. Proglasil je (Rom. 12, 5.) prevažno krščansko ravnilo: da smo vsi, bodi si kdo ktere koli narodnosti ali družbinske vrste, le ena celota, skrivnostno telo, čigar glava je Kristus, kršenci pa udje. Pri tej vzvišeni edinosti in združbi s Kristusom nehajo malenkostni in sebični razločki narodnosti in pozemeljskih častnih stopinj, se rodi med raznovrstnimi ljudmi prava bratovska lju-

bezen, ki ne vidi v bližnjem kaj družega kakor — kristijana, posvečenega brata Kristusovega!

Na to vzvišeno ravnilo je oprl sv. apostol Pavel tri poglavine načela krščanske dobrotelčnosti.

Prvo je načelo krščanske vzajemnosti, da je eden za vse in vsi za enega. Potem načelu ima bogatin moralčno dolžnost, od tega, kar mu preostaja, ubogemu bratu ali revni sestri rad in z veseljem pomagati. Dobrotelčnost ne sme prisiljena, ampak mora prostovoljna in radostna biti. „Vsak naj da, kakor mu srce veleva, ne z otožnostjo ali posiloma; kajti dobrovoljnega darilca ima Bog rad.“ (II. Kor. 9, 7.) — Visoko vrednost takih milodarov popisuje sv. apostol kaj lepo v raznih svojih listih imenovaje miloščino „prijeten duh, Bogu všeč dar“, kakor tudi Gospod sam govori: „Kar ste kateremu teh mojih najmanjših bratov storili, storili ste meni“. (Mtv. 25, 40.) — Po tem načelu daje darovalec darila pravo ceno, ne pa darilo darovalcu; zato raj zamore najmanjši dar v pravem duhu darovan, isto ali še večjo ceno pred Bogom imeti, kakor velik dar. — Kdor ima z denarnico za uboge kaj opraviti, ve, kolike vrednosti da so ravno majhni prineski manj premožnih faranov. — Drugo načelo krščanske dobrotelčnosti je prosta volja dobrotnika. Ubožec nema pravice tirjati od premožnega, da mu pomagati mora. Ona posilna sodeložnost (komunizem), ki je vzor prekuenežem in rudečkarjem, nema toraj zaslobe v krščanstvu; ona je strupeni sad političnih sebičnikov, ki hujskajo delalske življe na bogatine, da si prisleparijo politično oblast nad bogatini in delalci, katere potem, ko splezajo do vrhunca, od sebe pehajo. — Ubožec nema pravice tirjati darov, marveč naj hvaležno sprejme, kar mu krščanski brat poda; in ker smo vsi udje enega telesa ter je odločilna stvar duševna edinost s Kristusom, naj bo tudi ubožec zadovoljen s svojim stanom, ter se naj z malim zadovoljuje. (I. Tim. 6, 7. 17.), kajti največ ima, kdor je zadovoljen s tem, kar ima in je bogaboječ.

Iz tega pa, da si ubožec ne sme domišljevati kake pravice do miloščine, izpeljuje sv. apostol kot tretje načelo kršč. dobrotelčnosti dolžnost delati za vsacega, kdor ni bolan, da se obožanju v okom hodi in da nihčér bližnjega nepotrebno ne nadleguje. „Kdor ne dela, naj tudi ne jè“ — uči sv. apostol. Po njegovem nauku ni delo le pokora za grehe, marveč krščanska dolžnost, po kateri pridemo do pomočkov, da tudi revnim, ki delati ne morejo, pomagamo (Efez. 4, 28.), lenuhov se pa naj verniki ogibljejo, za nje v krščanski srenji mesta ni. (II. Tes. 3, 11.)

Kdor tedaj, kakor n. pr. štajerski dež. odbor trdi, da krščanstvo delapustu in beračenju lenuhov potuho daje, ta krščanstva ne pozna ali ga pa nalašč obrekuje. — Po nauku sv. Pavla ne kaže vsak ubožec častite Kristusove osebe, ni

vsaka miloščina Bogu prijeten dar, marveč le ona, katero naklanjamo — iz ljubezni do Boga, Očeta vseh — ubožcem, ki si ubožstva niso sami krivi, kateri si preužitka prislužiti ne morejo, pri katerih torej ubožstvo ni sramota! Ker tem ne veljajo besede: „Kdor ne dela, naj tudi ne jè“, imajo za stran teh ubožcev premožniši moralčno dolžnost, na toliko jim pomagati, da mogó živeti. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Kdaj je sadje popolnoma zrelo?

Navadno velja za gotovo znamenje sadne zrelosti rjava ali črna barva pešek. To pa je neukanljivo znamenje le pri ranem sadju, katero že na drevesu dozori, ko se močič spremeni v sladkor in kislina zvezana s kalijem in apnom v solnate snovi. Ta sprememba se godi o gorki toplini meseca avgusta in začetek septembra tako naglo, da so jabelka ali gruške, brž ko skapajo ali se potrgajo, popolnoma zrele in vžitne.

Celó drugače pa je to z zimskim sadjem. To še ni, ko se otesa in pobira, popolnoma zrelo. Kapanja zimskega sadja tudi ne vzročuje zrelost sadja sama na sebi, ampak zrelost vejic in lesá, na katerem sadje visi. Sok mu po vejicah ne priteka več, les se skrči in sad mora odpasti. Ko je pa odpadlo, je še trdo, bridko in neokusno, ob kratkem rečeno še nezrelo.

Dozori še le, ko se vleže, nektero že po nekaj tednih, nektero pa še le po mesecih. Odtod prihaja, da so razni sadi tako različni po svoji trpežnosti, t. j. nekteri začno kmalo gnjiti, nekteri pa se dolgo ohranijo. Kolikor počasneje se sprememba močiča in kisline godi, toliko dalje jabelko ali gruška trpi ali se da hraniti.

Tudi pri zimskem sadju, od katerega najboljši mošt dobivamo, velja za glavno ravnilo, da ga je treba pred tolčenjem še puščati, da se vleže, če hočemo, da popolnoma dozori. Bodedo toraj čakali do Božiča in pri nekterih sortah morda še dalje? Nikakor ne! Treba je le pozno sadje umetno do zrelosti spraviti, kar se v 8—20 dneh dožene.

V ta namen se spravi sadje v skednju ali na kakem drugem prikladnem prostoru, celó tudi v sadovnjaku na kupe, ki se potem z odejami, žaklji ali slamo pokrijejo. Sadje se na kupih vgreje, se začne potiti in zori hitro in popolnoma. Pri tem pa je dobro, da se najbolj trdo in bridko sadje v sredino kupa spravi, ali pa da se kupi po nekterih dneh razgrebajo in zyunajne plasti sadja v sredino kupa premečejo. Če je le malo sadja, se to gojenje ali zorenje sadja lahko v kaki kadi opravi.

Spomniti pa se je, da na teh kupih ne potrebuje vse sadje jednako dolgo časa v zoritev. Ne sme se toraj sadje, ki potrebuje v popolno do-

zorenje le kakih 4—5 dni, pomešati s takim, ki to še le v 2—3 tednih doseže. Te kupe od časa do časa z vodo polivati ni prav in je le bolj škodljivo kakor hasnovito. Toplota, ki je pri tem opravi glavna stvar, se s tem znižuje in zorenje preči in pači. Kdor hoče moštu vode pridjati, lahko to pozneje stori.

Kdor svoje sadje že na drevesu po redu zoriti pusti in ga potem še na opisani način v kupe zloženo do popolne dozoritve spraviti zna, se sme dobrega mošta veseliti.

Kaljivost kostreве ali stoklase.

Skušnja uči, da se črstvo ali frišno seme kostreве ali stoklase nikdar ne sme med živinsko klajo mešati, ker to seme svojo kaljivost še dostikrat tedaj ni zgubilo, ko je že skozi želodce raznih domačih živali prišlo na gnojišče. Še celó takrat včasih začne gnati in rasti, ko je že več kaljivosti neugodnih suhih poletij kje preležalo. Ako hočemo kostreво živini pokladati, jo gre prej popariti ali skuhati, potem se naj še le živini polaga; sicer pride seme na gnoj, po gnoju na polje in tam kot nadležen in škodljiv plevel preči veselo rast koristnih rastlin.

Spremenjena

Pravila

okrajne posojilnice v Ljutomeru.

Društvo okrajne posojilnice v Ljutomeru, ki od 15. septembra 1872 obstaja, je na podlagi dozdanih svojih pravil in to po §. 2. in 40. pravila spremenilo, da si pridobi vse tiste pravice, ki jih postava od 9. aprila 1873. podeljuje društvom v društveni zapisnik vpisanim ali registriranim.

A. Firma, sedež in predmet podvzetja.

§. 1. Podpisani sestavijo društvo s firmo:

„Okrajna posojilnica v Ljutomeru, registrirano društvo z neomejeno zavezo“

s tem namenom, da se po vzajemnem zaupu (kreditu) društvenikom z denarnimi posojili pri gospodarstvu in obrtniji pomaga in se društveniki tudi k varčnosti vzbujajo.

Sedež društva je v Ljutomeru.

B. Društveni zaklad ali fond.

§. 2. Društveni fond se nareja:

- iz vstopnin in vložnin udov,
- iz vlog posojevalcev in
- iz delov pridobljenega čistega dohodka.

C. Vredovanje in opravljanje društvenih zadev.

§. 3. Društvo opravlja in vreduje vse svoje zadeve samostojno in pri tem se udeležujejo vsi njegovi udje.

Organi društva pa so:

- Načelstvo,
- Nadgledstvo (nadzorno svetovalstvo) in
- Občni zbor.

I. O načelstvu.

§. 4. Načelstvo obstaja:

- iz načelnika,
- iz denarničarja,
- iz pregledovalca in iz njih namestnikov.

Udje načelstva in njih namestniki se volijo po listkih po nasvetu nadgledstva v občnem zboru po večini glasov na tri leta.

Po preteklih treh letih zamorejo zopet voljeni biti. —

Za njih izkaz ali legitimacijo služi zapisnik občne seje, v kateri so bili izvoljeni.

Pravice načelstva v občni in način uradovanja.

§. 5. Načelstvo zastopa društvo v vsih njegovih zadevah pred sodnijo in drugod s tistimi pravicami, katere mu podeljuje društvena postava od 9. aprila 1873; podpisuje v imenu društva veljavno tako, da najmanj dva uda pod firmo društva svoje ime lastnoročno podpišeta, ter vodi vsa društvena opravila samostojno, na kolikor ni pri tem po sedanjih pravilih ali poznejših sklepih občnega zbora omejeno ali navezано na odobrenje nadzornega svetovalstva ali občnega zbora.

§. 6. Društvena opravila rešujejo udje načelstva v sejah po večini glasov in pod vodstvom načelnika, kateri sklicuje razun rednih sej tudi izredne, ako to predmet obravnave zahteva.

Oni imajo skrbeti za celó redno in pregledno zapisovanje v raznih društvenih knjigah, za sestavljanje končnoletnega računa in bilance, kakor tudi, da se denar in vrednostne listine dobro varujejo. —

§. 7. Posebej pa ima načelnik nadzorovati delovanje svojih drugov in ž njimi vred skrbeti, da se društvene pisma, ki imajo kako vrednost, in denar pod varnim in najmanj dvojnvrstnim zaklepom hranijo. On oskrbuje dopisovanje in sodnijske reči in izvršuje sklepe, ki so od večine zborujočih udov storjeni in podpisani.

Najmanj vsak četr leta mora denarnico in njeno stanje pregledati, ter ima, ako najde tukaj kako pomanjkljivost ali nepravilnost, kakih napak pri spisovanju knjig, to nemudoma nadzornemu svetovalstvu naznaniti, da se napake odpravijo.

§. 8. Denarničar prejemlje vloge in doneske v denarju in zaupnem papirju, ter je za te odgovoren. — On mora v prijemkih in izdavih in v drugih blagajniških opravilih po posebnem napotku, ki se mu je dal, dotične knjige in spise voditi, vsak mesec opravljen pregled in blagajniški izkazek predložiti, in konec leta letni račun s pomočjo preglednika sestaviti.

§. 9. Izplačevati sme samo po nakazih, podpisanih od dveh udov načelstva, izmed katerih je eden tudi lahko on sam. Ravno tako je pri pobotnicah o sprejemu denarja v društveno denarnico potreben razun njegovega še podpis drugega uda načelstva.

§. 10. Preglednik nadzoruje vse prijeme in izdavke, pazi, da so vsi v redu in podpisuje

vkupno z denarničarjem vsa pisma v prejemkih in izdavih, sestavlja vkupno z denarničarjem blagajniške preglede in sklepe računov, in ima poseben ključ do društvene denarnice.

§. 11. Za tisti čas, ko bi bil kateri izmed teh opravičnikov zadržan, ima tistega mesto dopolniti nja namestnik, kateri pa ima potem iste pravice in nosi tudi isto odgovornost.

§. 12. Občni zbor sme ude načelstva, kadar mu se potrebno zdeva, ali vse skupaj ali pa vsakega posebej od njih opravič odstaviti. Poslednji pa imajo pravico, ako se jim pri tem krivica godi, terjati za to odškodovanja na podlagi pogodbe, ki so jo z društvom sklenoli.

§. 13. Ako jih pa nadzorno svetovalstvo odpravi, do česar tudi pravico ima, mora potem občni zbor, ki se ima v kratkem sklicati, v tej reči končno odločiti.

§. 14. Udje načelnštva dobivajo za svoje opravila plačilo, za katero so se z društvom pogodili. —

Državni zbor.

Seja 72. Goriški poslanec grof Pace se je odpovedal volitvi v centralno komisijo za vrvanje zemlj. davka.

Pravda s poslancem Schöffelnom, ki ga je sodnija pred se klicala, je mirno iztekla, ker je zatoženec meseca okt. razglasil v „mesečniku za gozdarske zadeve“ pismo, v katerem izreka, da ni on v volilnem shodu 9. jul. t. l. žalil minister-skih uradnikov, češ, da so za posel nesposobni in spačeni, marveč so le novine krivo posnele nja govor. Vsled te izjave je pritožba nazaj vzeta.

Predlog poslanca Roserja, da se zastavila osnova avstrijskih zastavnic razmeram časa primerno predela, je bil sprejet in gospodarskemu odseku v pretres izročen.

Nadaljuje se razgovor o delniški postavi. Zastran časa, kedaj da se ima bilanca (pobot) izdelati in predložiti (§. 185.), je obveljal odborov načrt, da se bilanca sestavi „vsaj v prvih 6 mesecih“ po preteklem prvem gospodarskem letu. Poslanec Neuwirth je predlagal, naj bi se vzelo namesto v 6 „vsaj v prvih 4 mesecih“, da bi akcijonarjem ne bilo treba poldrugo leto čakati na prvo bilanco, pa ni obveljalo. — Nasproti je pa obveljala Neuwirthu prememba določbe a) §. 185. da se namreč dividende (deleži) akcijonarjem le iz resničnega, ne pa iz domišljenega kapitala izplačujejo; vsled tega se mora tudi v bilanci povzeti stan premoženja, kakoršen je v resnici, ne pa po številkah, ki za čas sestavljene bilance resnične več niso. Drugi §§. so bili brez premembe sprejeti. Določba §. 190, da odloči pri glasovanju v občnem zboru nadpolovična večina navzočih akcijonarjev, „če društvena pogodba kaj drugega ne določuje, pri čemur je ostati“, se je po dr. Herbstovem predlogu spremenila tako-

le: „Na kolikor pa društvena pogodba večje število k veljavnemu sklepanju v občnem zboru tirja, naj pri tem ostane“. To ima odbor v novič pre-tresti in predložiti. Stvar je pa važna, kajti po prvotnih besedah §. bi se bile lahko raznim sleparijam vrata na stežaj odprla, ako bi n. pr. po društveni pogodbi pripuščeno bilo le majhno število navzočih akcijonarjev.

Seja 73. je bila v mnogem oziru prav mi-kavna, ker je vlada s pomočjo skrajne desnice (federalistov) in skrajne levice proti središču opravičnih svetovalcev pri enem §. delniške postave zmagala, potem ker je min. Stremayr na neko vprašanje odgovoril, iz odgovora pa slabo plačani duhovniki pozvedajo, da še bodo — dolgo čakali; slednjič ker je poslanec, dekan žl. Pflügel, ministru pravosodja in liberalni stranki prav dobro zasolil. —

Na vprašanje, zakaj da že v letošnjem drž. proračunu ni postavljen znesek, ki ga bodo žup-nije in samostani v cerkveni fond plačevali, je od-govoril min. Stremayr, da se to zato zgodilo ni, ker ni zadosti vedeti, koliko da naj vsaka žup-nija plačuje, ampak treba tudi določiti, koliko da še naj obdačencu za preužitek ostane, kar še pa dozdej ni mogoče bilo določiti. Potem takem se še prav ne ve, koliko da se bo enim vzelo in ko-liko drugim dalo. — Kadar bo vse to določeno, potem sledi dodatek k proračunu pod donečim ime-nom: „obdačenje župnij“ za leto 1875.

Nadaljeval se je razgoror o delniški postavi. Najpred se je po odborovem nasvetu zavrgel pred-log Neuwirthov, da se §. 185. a) spremeni; toraj ostane prejšnja določba, da se deleži delé, kakor kaže bilanca dobiček, če tudi ni v vsem resničen. — Pri §. 191. si je odborova manjšina prisvo-jila proti večini določbo vladnega načrta, ki je manjšini delničarjev na korist, ker določuje v 6. odstavku, da zamore manjšina delničarjev enega izmed sebe v nadgledno svetovalstvo spraviti, če je ta pri volitvi vsacega svetovalca posebe vsako-krat vsaj četrti del glasov dobil. V tem slučaju stopi on brez nove volitve na poslednje mesto svetovalcev. — Pri glasovanju po imenih je bil ta odstavek s 128 glasovi proti 93 sprejet. Nja praktična vrednost se kaže v tem, da bi, kakor je drž. pravdnik in poslanec Lienbacher bistroumno razložil, manjšina delničarjev brez te določbe ni-koli ne mogla poslužiti se pravice, ki jih ta postava podaje. Po §. 224. c) namreč smejo delničarji, ako znaša vrednost njih akcij 10. del društvenega premoženja, po izvoljenem pooblaščenцу društvene knjige pregledovati, ako poprej dokažejo, da stvar ne gre v redu. Kako bi pa mogli to dokazati, če nemajo v naglednem svetovalstvu moža, ki ima priliko, prepričati se o tem, kako da se gospodari.

Pred tem sklepom je dekan Pflügel, ki je tudi za to določbo glasoval, ministru pravosodja in liberalnemu poročevalcu z Bukovine v prav zasoljeni besedi pod nos dal. Ker je poročevalec

akcijske postave iz začetka ongovil, da je vera v čudeže tudi denarnega poloma kriva, češ, da so ljudje preveč lahkoverni bili, je dekan Pflugel pokazal tiste, ki so ljudem pogum dajali, ki pa niso duhovniki bili, marveč vladni možje, ki so v zbornici predigovali o čudežih gospodarskega napredka v Avstriji, odkar imajo krmilo v rokah ustavaki. In ker je minister pravosodja g. dekana zasegal, da naj on s svojimi tovarši rajši za-to skrbi, da ne bodo ljudje več tako lahkoverni, mu je dekan odvrnil, da prosto ljudstvo, s katerim ima on s svojimi duhovskimi tovarši v cerkvi opraviti, ni bilo opeharjeno na borzi in pri bankah, nego le visoka in najvišja gospôda, toraj bi bil — pravi dekan — g. minister pravosodja prav za prav moral svojemu tovarišu, ministru nauka, naročiti, da se naj po visocih šolah uči, kako da se višji stanovi sleparij varujejo. Slednjič — pravi dekan šaljivo — se je g. minister pravosodja tudi v tem zmotil, ker je hotel njega — dekana — podučevati, kaj da je nja dolžnost, ko spadajo taki poduki po najnovjšem c. k. cerkvenem pravu v področje ministra za nauk in bogočastje. — Kar so iskali, so dobili.

Seja 74. Prvosednik naznani, da je poslanca žl. Agapoviča mrtud na srcu zadel in je nagloma umrl. Stavljene so bile 3 interpelacije: Dr. Heilsberg-ova, ali ne bi kazalo, znesek za obravnavo v malenkostnih stvareh zvišati na 50. gld.; Čokova zastran železnice s Trbiža in od one strani z Vidma v Pentebo; dr. Rusova do ministra za nauk in bogočastje, kedaj da bo več lukinj v konfesionelnih zadevah zadelanih, ker manjka postave, kako vravnati kat. bogoslovske fakultete, kako izobraževati kandidate duhovskega stanú, zastran cerkv. patronstva, uprave pri cerkvenem in župnijskem premoženju in osnovanja farnih srenj. — Vidi se, da hočejo liberalci po vsej sili iz državnega zbora napraviti cerkveni zbor in najvišje sodišče za vse cerkvene zadeve. —

V svojem in svojih tovarišev imenu podpera dr. Klepš predlog, da se staro-katoličanom ali bolje zastarelim katoličanom pravice „verske družbe“ podelé, češ, da so ti odpadniki državi koristni, ker se borijo za svobodo države proti — Prusom? ne, ampak proti stranki — pravih katoličanov, ki častijo v papežu nezmotnega učenika vseh vernikov. Stvar se konfesionelnemu odboru v pretres izroči, toraj bomo še enkrat čuli in vidili, kako da se — otrobi vežejo.

Potem se je delniška postava za nekoliko §§. naprej porinula, pri §. 206. a) pa zopet obtičala. Po nasvetu poslanca Gomperca se spremeni §. 192. tako, da se nadglednemu svétu ne zagotovi naravnoč nagrada iz čistega preostanka, ampak v obče le po sklepu občnega zbora po preteklem prvem upravnem letu. — Drugi §§. govorijo o dolžnostih in odgovornosti nadglednih svetovalecev. Pri §. 204. obvelja prememba od poslanca Gomperca nasvetovana, da so namreč

nadgledni svetovalci porok le za škodo, ki izvira iz namišljene ali vnemarne zamude v izvrševanju njih dolžnosti, v tem ko jih je odborov načrt hotel odgovorne storiti sploh za vsako škodo, ki društvo zadene.

Dopisi.

Iz Maribora. Tajčér Míhl Wretzl, „paverski kmet“ in strah Nr. II., je dobil „orden“ za zasluge pri šolstvu. Ni sicer kake knige za šolo spisal ali novo motivilo za računstvo izumil, da bi zasluge za „šolstvo“ imel; zaslug si je pa vendar pridobil s tem, de je s poslancem g. Brandstetterjem v zvezi na noge spravil novo šolo v Radvanji blizo Maribora, ktera je izključljivo nemška ter ima poglavitén namen, med zarodniki „paverskih kmetov“, Wretzl novih sosedov, nemštvo širiti. In to je res za sluga! Ker se namreč po drugih národnih šolah in menda tudi v magdalenski predmestni šoli pedagogika vsaj še zaletava v slovenski abecednik, in torej nemškutarjenje vendar kolikor toliko overa, je Wretzl že zdavno sprevidil, da to nič ni, marveč treba za slovenske otroke posebne šole, v kterej pedagogika ednim skokom plane na nemško lojtro, po kateri se mladež v par letih spné do popolne nemške omike. Da je taka odločnost v resnici zasluga, spozna vsak, kdor je tako srečeu, da ne ve celó nič o žalostnih vspehih nemških šol za slovensko mladež. Mi torej g. Wretzelnu k prejemu „ordna“ iz srca čestitamo, in to tim bolj, ker se dan denešnji zasluge za ljudski blagor tako redko priznavajo in odlikujejo. Ker je Wretzl ob enem pri vsaki volitvi vtepal volilce „paverskega“ stanú med privržence nemškutarjskih kandidatov ter tako zopet in opetoma bistveno nemškutarjski in liberalni stvari do zmage pomogel, je res poslednji čas bil, da so se na višjem mestu Mihelna Wretzelna spomnili in ga po zasluženju tudi počastili.

Toraj, na mnogaja leta, Mihelnu Wretzl'nu!
Iz Celovca. († Část. g. spiritval Karol Dürnwirth.) Gotovo bo mnoge bralce „Gospodarja“ zanimalo zvedeti žalostno vest, da je č. g. Karol Dürnwirth, kn. škof. duh. svetovalec in spiritval v krškem semenišču, dné 11. t. m. umrl. Bil je še le v 46. letu svojega življenja, izgleden duhovnik, v resnici prav vzor kandidatom duhovskega stanú, katerim je bil za duhovskega očeta postavljen. Bolehal je že več let za jetiko, da smo vsi vedeli, da ga prej ali slej zgubimo; pa to nam žalosti ne manjša, ker smo zgubili moža, kakoršnjih je dan denešnji prav malo. Da ne opisujem dalje njegovih zaslug pri vodstvu kandidatov duh. stanú, omenjam le to, da je tudi slovenska domovina v njem zgubila iskrenega prijatelja in marljivega delalca. —

Rojen sicer od nemških roditeljev je pokojni vendar že kot dijak pri rajnem profesorju Janežiču slovenščine tako marljivo se učil, da je

izborno pravilno slovenski pisal in govoril in to posebno rad, ter tako marsiktero slovensko pokveko, ki se materinščine sramuje in jo po mogočnosti zatira, na sramoto stavljaj. Ves vnet za duševni napredek ubogega slov. naroda je tudi v odboru društva sv. Mohora neutrudljivo delal in pomagal, da se je lepi namen tega društva tako vspešno dosegal.

Bodi toraj blagemu možu v „Gospodarju“ očitien spominek shranjen!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svetli cesar so se s cesarico dné 11. t. m. nenadoma iz lova v Pardubicah podali bili v Prago. Kakor bi trenil, je bilo mesto razsvetljeno, ko sta se cesar in cesarica med 6. in 7. uri na večer v kraljevi grad Hradčin peljala. Z navdušenimi „slava“ klici je mnogobrojno ljudstvo povsod spremljevalo cesarja in cesarico. Bolj pa ko je česki narod nenadnega kraljevega pohoda v zlati Pragi vesel, bolj kisló se držé ustavaki, zagrizeni nasprotniki Slovanov sploh in še posebno vrlih Čehov, ki nočejo po nobeni ceni plesati po ustavaški piščalki. Do vrha je pa ustavakom in nemčurjem prikipele jeza in osupnjenost, ko so čuli, kar se je ob tej priliki v kraljevi Pragi govorilo. Svetla cesarica se je županu praškemu, g. Huležu, prav srčno zahvalila za sijajni sprejem in posebno še za to, da so bili cesar meseca sept. t. l. tako navdušeno in veličastno na Českem sprejeti, kar je cesarico v daljnih krajih pristrčno razveselilo. Pristavila je visoka gospá, kako močno da ji na Českem in posebno v častiti Pragi ugaja in da upa, skoro se povrne v Prago. — Blizo enako so odgovorili svetli cesar županu, pristavši, da le obžalujejo, da ne morejo zdaj dalje časa v Pragi se muditi, da pa menijo skoro zopet priti in to na dalje časa.

Nad vsem tem obšel je smrten strah vladne kroge in ustavake in to tim bolj, ker tudi druge prikazni naznanjajo velike spremembe v ministerstvu, zaupljivi celó pravijo, da tudi — v notranji sistemi, kar pa še menda tako blizo ni. Trije pglavitni uzroki so, ki pospešujejo konec sedanjemu ministerstvu in gladijo pot — federalizmu. Prvi uzrok je velika gospodarska nezgoda. Takraj in onkraj Litave velik deficit v državnih proračunih, dan na dan večje zastajanje trgovine in obrtnije (na Dunaju je pri nastopu zime naenkrat te dni 1300 delalcev ves zaslužek zgubilo ter mora policija vedno pripravljena biti na silovite dogodke), pri vsem tem pa nikjer pravega zaupanja, povsod stokanje pod velikimi dačnimi bremení.

Drugi uzrok je razpor med mogočnim ministrom vnanjih zadev, grofom Andrassy-om in med ministroma trgovine in financ. Vsled poto-

vanja cesarjevega v Petrograd na Ruskem povrnolo se je starodavno prijateljstvo med Avstrijo in Rusijo. Nasledek tega je bil, da je ruska vlada z našo v dogovor stopila zastran colne polajšave na rusko-avstrijski meji, ter je dovolila Avstriji toliko haska, kakor nobeni drugi državi. Minister Andrassy podpiral je stvar na vso moč, ker vidi v prijateljstvu z Rusijo velik dobiček ne le za avstrijsko-ogersko trgovino, marveč tudi za magjarsko politiko v podunavskih turskih pokrajinah. Po polletnem dogovarjanju z rusko vlado je pa naenkrat navstala nevarnost, da se vse razbije, in tega sta kriva omenjena ministra, posebno pa trgovinski, ker tirja od ruske vlade kot pogoj colni pogodbi, da se obveže ob določenem času izdelati železnici do Tomaževa in Novosielice, kder se stikate s progama avstr. železnic. Rusija sicer hoče prikleniti železnici z avstrijskimi, toda siliti se ne da gledé časa. — Andrassy tirja v odločnem pismu do obeh ministerskih tovarišev, da naj odjenjata od pretiranih tirjatev in se zadovoljita s ponudbami ruske vlade. — Najhujše pri tej stvari je, da so se te praske najpred v „N. fr. Pr.“, potem po vseh drugih novinah na veliki zvon obesile. — Tretji uzrok, da se je sedanje ministerstvo zmajalo, je slednjič razžaljenje Poljakov, kar je za vsako vlado nevarno. V odboru za pretresovanje drž. proračuna je namreč s privoljenjem ministra Stremayra in vodje ustavakov, dra. Herbstá, z veliko večino sprejeta resolucija proti dež. šolskemu svétu v Galiciji, ki ima pravice, kakor nijeden drugi ne, da samostalno, brez ministerskega vtikanja, upravo šolskih zadev izvršuje. Ne zadovoljneži so se skrili za vlado in ustavake, ki itak samostalnosti v nobeni deželi ne trpijo, in tako je prišlo do resolucije, ki je Poljake razkačila. — Vse to in pa krepko obnašanje česke opozicije pomenja bližnji konec ustavaške gloriije.

Vnanje države. Pri volitvah v drž. zbor na Italijanskem dobila je vlada sicer večino za se, pa voljenih je posebno po Neapolitanskem mnogo avtonomistov, t. j. prijateljev deželne samouprave, ki ne trpi sedanjega centralizma. Rudečkarji so tudi zadovoljni, ker so na več krajih zmagali; v Rimu je celó na dveh mestih Garibaldi z ogromno večino zvoljen! — Cerkvi udani katoličani niso šli volit.

Karlisti na Španskem so se pri trdnjavi Irun morali republikancem umakniti, ker je bilo teh veliko več. Na obeh straneh je bilo mnogo ranjenih in mrtvih. Zdj ko so se oddelki kraljeve armade združili, začeli so napadni boj (ofenzivo) proti republikancem. — Kraljev brat Alfonzo je bajé na Španskem ostal.

Iz Ruskega prihaja čuden glas, da so zalezli grozno zaroto, segajočo v najvišje kroge, ter je že kakih 3000 ljudi, med njimi mnogo gospá, zaprtih. Nekoliko dvomljiva je pa stvar zato, ker gredó te novice skoz Berolin v angleške liste.

Za poduk in kratek čas.

Nekaj o slogi med Slovenci.

Iz Neutrališča.

Že večkrat sem bral v „Slovenca“, da se dela za neko slogo med konservativno in liberalno stranko na Slovenskem. Sloga je res lepa reč, pa se le najde tam, kder so ljudje ena cih načel, ena cih misli. Če tega ni, ampak so si načela v bistvenih stvareh navskriž, ni sloga mogoča; če se tudi stranke za čas pomirijo, načel pa ne spremenijo, so le podobne vojnim oddelkom v boju, ki se tudi pomirijo za nekoliko časa, potem pa zopet in še hujše zgrabijo.

Radoveden sem toraj bil, kakošen duh da zdaj veje po „Narodu“, ki kliče na spravo, ter pregledam nekoliko poslednjih listov. Odkritosrčno povem, da nisem zapazil v glasilu „liberalnih“ Slovencev spravljivega duha, niti ne jasnejših nazorov. „Narod“ meče okoli sebe s „klerikalci“ in „ultramontanci“, kakor poprej ter še zdaj ne spozna potrebe, da se katoličani branijo proti liberalizmu, ki hoče „po postavni poti“ delavnost kat. cerkve zatreti. Vsi drugi, ki napadajo cerkev in vero, imajo prav, le kaloliški možje in listi mi niso po godu in gotovo se še zdaj „Narod“, če treba stokrat priduši, da liberalizem kat. veri in cerkvi celó nič nevaren ni. V tem oziru, kar spredvidnost in odkritosrčnost zadeva, se mi že bolj dopada ekselena minister Stremayr, ki je nedavno pred svojimi volilci v Voitsbergu naravnoč izrekel, kar ves svet razun „Narodovih“ piscev ve, da se je „na liberalni strani hotela pšenica s plevami izplatiti, ker se je napadala vera in cerkev“ — „man bekämpfte den Glauben, man bekämpfte die Kirche!“ To so delali in skušajo še liberalni naprednjaki, nemški kakor slovenski, ki ne poznajo druga, kakor edino le „narodnost“, druge pa, ki branijo vero, kat. cerkev in njene pravice, psujejo in pitajo s „klerikalci“, „ultramontanci“, „jezuviti“, „mračnjaki“ in kar je še več tacih pridevkov v liberalnih litanijah.

Pa povrnimo se nazaj h glasilu slovenskih liberalcev. Kako sodi „Narod“ zdaj, ko piše o potrebi sprave, o teh rečeh? Le berite in potem sodite, koliko pravega duha ti „pisci“ imajo! V nekem članku odgovarja nemčurskim listom, ki se „mladoslovencem“ posmehujejo, češ, da jo hočejo zdaj zasukniti, ter pravi, da mladoslovinci nikakor ne mislijo svojega prepričanja popustiti, marveč so „v vprašanjih občečloveške svobode (ki se zdaj sploh s frajmavrerji zoper kat. cerkev povsod vzdiguje) in liberalnih idej z naprednjaki vseh omikanih narodov (toraj tudi z Bismarkom in njegovimi pomagači) enih misli.“ — To je dovolj odkritosrčno! Sprava s takimi ljudmi (sreča da jih razun „Narodovih“ piscev ni mnogo med Slovenci!) se mi dozdeva kakor pogajanje s tatom, ki mi je klobuk in suknjo ukradel, ter mi

hoče klobuk povrniti s pogojem, da — o suknji več ne govorim, ali je moja ali njegova. —

Gledé na vse to je pač celó resnično, kar piše „Brencelj“ menda v 12. številki v naslednjem „Pogovoru“:

Tone. Večkrat sem že slišal besedo „srednja stranka“. Kaka stranka je li to?

Jože. To je stranka, ki hoče biti v sredi med „starimi“ in „mladimi“.

Tone. Pa vendar ne razumim prav.

Jože. Poslušaj, ti bom prav po domače razložil. Staroslovenci trdijo, da 2krat 2 je 4.

Tone. Prav imajo, saj je res!

Jože. Res je! Toda „mladi“, ki nočejo, da bi „starih“ beseda kaj veljala, pravijo, da 2krat 2 je 6.

Tone. Ni res! Ne znajo računati! Kdo jim bo to verjel?

Jože. Le stoj! So pa tudi taki, ki ne marajo „mladih“, ker vedó, da 2krat 2 ni 6, pa vendar nočejo pripoznati, da imajo „stari“ prav. Zato hočejo biti med obema v sredi in pravijo: 2krat 2 je 5.

Tone. A, taki so! Zdaj jih pa že poznam in vem, koliko so vredni. —

Razne stvari.

(*Drevesa na prodaj*). Od Male nedelje se nam piše, da ima tamošnji znani sadjerejec in vrli narodnjak Tom. Spindler v svoji drevesnici više nego 10.000 žlahtnih drevesec raznega plemena. Nad tisoč jih ponuja sedaj spoštovanemu občinstvu po 30—50 kr. Drevesca so nad poldrugi seženj visoka, do 3 palce debela, stoječa brez vsjega kola in so zvečinom mošanskega plemena. Imenovani sadjerejec tudi vsem, kateri želé kaj kupiti in saditi, živo priporoča, da to storé, ako je mogoče, v jesen, ker je sam prepričan, da v jesen vsajena drevesa prav dobro storé.

(*Mariborski srenjski odbor*) je v razporu z županom, g. dr. Reiserjem, ter so zarad tega nekateri odborniki sklicali 12. t. m. shod volilcev, da jim stvar v razsodbo predložijo. Za prvosednika je bil zvoljen g. dr. Radaj, ki je odbornike pohvalil, da se v tej zadevi do volilcev obračajo. Navzoč je bil tudi župan sam, ki je izrekel, da je le po svojem najboljšem prepričanju storil, kar se mu očita. Stvar, na kolikor smo jo iz zmedenega poročila v „Mb. Ztg.“ spoznati mogli, je ta-le: Župan je na svojo roko razpisal dopolnilne volitve v srenjski zastop in naravnoč imenoval 4 odbornike, ki imajo postavno izstopiti. Meseca oktobra je pa odbor s privoljenjem župana že bil odločil, kateri naj izstopijo. Ker se pa župan tega sklepa ni deržal in tudi v volilnem razpisu ni omenil, kateri se naj za odbornike in kateri za namestnike volijo, se je odbor z njim sprl in stvar je šla k dež. vladi in dež. odboru v razsodbo. — Navzoči volilci so enoglasno pritrdili postopanju

odbora, kar je tim bolj čudno, ker je stvar gosposkam na razsodbo dana in se toraj še ne vé, kdo da ima prav. To so prikazni strastne vneme.

(*Posvečenje cerkve.*) V nedeljo 15. t. m. so mil. knezoškof novo cerkev v Hajdinu na ptuj-skem polju posvetili.

(*Privilegij.*) G. J. Janda, trgovec s železom v Ptuj, je dobil enoletni privilegij alj predpravico za zboljšano grozdno mečkal. („Mb. Ztg.“)

(*Vojaški duhovnik č. g. Pribovič*) je prestavljen z Gradca v Celovec.

(*Spremembe v Lavantinski škofiji.*) Č. g. Fr. Mikuž, kn. šk. duh. svetovalec in župnik v Brežicah, je imenovan za dekana dosedanje Videmske dekanije, ktera se bo zanaprej imenovala Brežka dekanija. — Č. g. Jož. Bunček pride za župnika v Loko. — Prestavljeni so čč. gg. kaplani: Jož. Kolarič za farnega namestnika v Razborje, Jož. Sever za duhovnega oskrbnika v gornjo Ponikvo, Ferd. Jan k sv. Križu pri Slatini, Ant. Slatinšek v Trbovlje, Jož. Sovič na Pako. — Druga kaplanija na Vranskem ostane izpraznjena. — Umril je č. g. Mih. Klanjšek, star 68 let, duhovnik v pokoju.

(*Za družbo duhovnikov*) so nadalje vplačali čč. gg.: Bohinec 26 gld., Krtna, Balon, Kalin Fr., Bezenšek, Turin, Hrg, Frk Mat. po 11 gld.

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuju		V Celju		V Varaž- dinu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	4	80	4	50	4	60	4	60
Rži	3	50	3	50	4	—	2	80
Jočmena	3	30	3	—	2	80	—	—
Ovsa	2	30	1	90	2	30	1	75
Turšice (koruze) vagan	3	60	2	75	3	50	2	15
Ajde	3	10	2	30	3	20	1	90
Prosa	3	90	3	—	3	20	2	—
Krompirja	2	10	1	60	2	—	1	60
Sena cent	—	—	2	—	1	20	1	20
Slame (v šopkih)	—	—	1	45	—	80	—	—
„ za steljo	—	—	—	90	—	40	—	—
Govedine funt	—	28	—	30	—	28	—	20
Teletine	—	32	—	32	—	30	—	24
Svinjetine	—	34	—	32	—	30	—	34
Slanine	—	40	—	36	—	48	—	28

Loterijske številke:

V Gradcu 14. novembra 1874: 48 8 5 63 37
Prihodnje srečkanje: 28. novembra.

Služba organista 2—2

v Stopercih pri Rogatu je ob enem z učiteljsko službo do konca t. m. razpisana. Dohodki zraven navadne štole so: zapisana pšenična in zmesna ter prostovoljna vinska bernja.

Cerkveno predstojništvo.

Velika loterija

raznih stvari,

srečkanje dné 15. decemb. 1874.

Čisti znesek namenjen je vzreji uboge mladeži v zavodih čč. Mehitaristvov (po Jutrovem).
Srečka po 50 kr. dobiva se v c. k. loterijni nabiri, gospe *Karlsberger* v Mariboru, poštni ulici, šte. 22

1—3

V založbi tiskarne družbe sv. Mohora v Celovcu je prišel na svitlo:

Anton Janežičev

slovensko-nemški slovar.

Drugi popravljene in pomnožene natis.

Cena: mehko vezan 2 gld. 20 kr. — terdo vezan v platnenem herbtu 2 gl. 50 kr.

Dobiva se v tiskarnici in se tudi lahko naročeva pri vseh slov. knigarjih.

3—3

Ces. kralj.

6—12

dvorni puškar

Ivan M. Erhart,

v Mariboru priporoča:

Puške dvocevke od spredej za nabijati iz železa od 12 gl. — kr.

(do najvišje cene.)

Puške dvocevke od spredej za nabijati iz svila (drot) . 18 „ — „
(do najvišje cene.)

Lefauchaux (lefoše) iz svila od 30 „ — „
(do najvišje cene.)

Lencaster (lênkaster) iz svila od 44 „ — „
(do najvišje cene.)

Revolverje 8 „ — „
(do najvišje cene.)

Pistole dvocevke 2 „ 50 „
„ *enocevne* 1 „ 30 „